

та покращення якості життя усього населення. Суть Community Policing полягає в налагодженні партнерських відносин між поліцейськими, громадою та місцевою владою, де кожен усвідомлює відповідальність за власну безпеку, а поліція у своїй діяльності відштовхується від конкретних потреб громадян [3]. В межах community policing пропагується розв'язання поліцейськими в тому числі побутових проблем доступними їм способами. Це може бути, наприклад, допомога в оформленні громадянам субсидій шляхом залучення фахівців, які надають консультації, здійснення медіації між сусідами, які сваряться щодо межових знаків земельних ділянок, допомога вразливим групам з отриманням допомоги від благодійних організацій і багато чого іншого.

У 2018 році офіційно ініційовано проект «Поліцейський офіцер громади» який стартував у травні 2019 року, коли 34 поліцейських офіцерів громади розпочали службу в 22-х територіальних громадах Дніпропетровської області. Основна мета проекту «Поліцейський офіцер громади», це тісна взаємодія поліцейського з об'єднаною територіальною громадою та орієнтація на її потреби, допомога населенню (вирішення проблем, що непокоять громаду, проблеми в сім'ї, громадський порядок) [2].

На наш погляд, офіцер поліції, який орієнтований на вирішення безпекових проблем саме своєї територіальної громади має володіти медіаційними техніками та навичками і особливо при комунікації з вразливими групами населення.

Ювенальні поліцейські будучи професійними медіаторами забезпечують партнерство поліції та закладів освіти. Відновні практики дозволяють вдосконалювати навички посередництва у розв'язанні конфліктів в підлітковому середовищі. Такі інновації спрямовані на профілактику підліткової злочинності та формування безпечного простору для дітей, зокрема в цифровому середовищі, організації превентивної роботи з учнівською та батьківською громадою, адміністраціями закладів освіти та педагогічними колективами. Позасудовий спосіб вирішення конфліктів має використовуватися як для захисту дітей від домашнього насильства, так і профілактики булінгу серед однолітків.

Формування цілісного розуміння альтернативного врегулювання спорів у поліцейських формує у них вміння допомагати та показувати, як по-іншому можна вирішувати конфліктні ситуації та налагоджувати стосунки в громаді, у тому числі і між різними етнічними групами, а також в шкільному середовищі, між батьками, вчителями та іншими.

Таким чином, процедура медіації має доволі універсальний характер. Вона не тільки сприяє врегулюванню правових спорів, а й може стати основою соціальних відносин розвитку суспільства, сприятиме гармонізації суспільних відносин. Тому, важливим є визначення місця поліцейського в процесі врегулювання правових спорів та ролі поліцейського у переданні спору на медіацію.

Література

1. Аракелян Р. Ф. Впровадження інституту медіації в кримінальне процесуальне законодавство України: дис. канд.юрид.наук: 12.00.09. Київ, 2019. 323 с.
2. В Україні запустили проект «Поліцейський офіцер громади». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukrayini-zapustili-proekt-policejskij-oficer-gromadi>
3. Community Policing: партнерські відносини між поліцейськими, громадою та місцевою владою. URL: <https://www.prostir.ua/?focus=community-policing-partnerski-vidnosyny-mizh-politseyskymy-hromadoyu-ta-mistsevoyu-vladoyu>

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ З АНГЛОСАКСОНСЬКОЮ І РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЮ ПРАВОВИМИ СИСТЕМАМИ

Мирза С.С.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Одеського державного університету внутрішніх справ

У попередніх дослідженнях нами неодноразово було зазначено, що інтенсивний розвиток інституту медіації в Україні та у багатьох країнах із англосаксонською і романо-германською правовими системами призвів до того, що все частіше громадськість звертається до таких понять, як «відновне правосуддя», «посередництво», «медіація» або «примирення». Слід відзначити, що зазначені поняття закріплені у численних нормативних актах різних організаційних структур як європейського, так і світового рівня. Нагадаємо, що медіація – це цивілізований процес вирішення проблем між сторонами на основі переговорів з участю нейтрального посередника (медіатора) [1, с. 27]. Іншими словами, медіацію можна назвати так званою програмою примирення сторін.

Проблеми у розвитку та становлення інституту медіації, а також врегулювання конфліктів в зарубіжних державах за допомогою медіації розглядаються у наукових працях таких вітчизняних та закордонних учених: Ю.В. Баулін, А.В. Біцай, Х. Бесемер, В.С. Гопанчук, Т.І. Кисельова, Ю.П. Крисюк, Л.І. Лав, Т. Метзгер, Т.Д. Подковенко, М.Я. Поліщук, Ю.Д. Притика, М.І. Хавронюк, І.Г. Ясиновський та інших дослідників. Однак

вивчення практики застосування медіації в країнах з англосаксонською і романо-германською правовими системами та ефективності впровадження конкретних моделей цієї процедури в Україні залишається актуальним. Це обумовлює необхідність подальших ґрунтовних досліджень у зазначеному напрямку.

Перш ніж визначити особливості медіації у країнах із різними правовими системами визначимо у даній науковій роботі основні риси англосаксонської та романо-германської правових систем. Так романо-германська правова сім'я утворилася внаслідок історичного розвитку держав континентальної Європи і правових систем цих держав. На виникнення і формування даної правової сім'ї вплинуло концепція римського права, яка є фундаментом для всієї романо-германської правової сім'ї.

Натомість англосаксонську правову сім'ю також називається сім'єю загального права, яка є найбільшою правовою сім'єю після романо-германської. У даний момент часу до неї входять правові системи Австралії і Нової Зеландії, Канади, США і Великобританії. Всі правові системи країн англосаксонської правової сім'ї або сім'ї загального права характеризується відсутністю безпосереднього впливу на них римського права [2, с. 456].

У зв'язку з тим, що останнім часом виникає не аби який інтерес до медіації, як нетрадиційної форми розгляду спорів та конфліктів у межах різних правових сімей, відповідно, національні моделі альтернативного розгляду спорів цілком відповідають традиціям англо-американської та романо-германської системи права.

З приводу англосаксонської моделі медіації слід відзначити, що вона відрізняється від романо-германської демократичністю доступу до даного виду діяльності, а також досить ліберальними вимогами до рівня загальної і спеціальної освіти потенційного медіатора, універсальністю застосування (як у сфері публічних, так і приватних відносин).

На відміну від англосаксонської, романо-германську медіацію як соціальну інституцію відрізняє певна корпоративна замкнутість, сполучена з прагненням юридичної спільноти професіоналізувати медіацію і тим самим взяти її під свій контроль. Це провокує виникнення досить високого освітнього і навіть фінансового цензу, який об'єктивно блокує повсюдне поширення медіації «поверх професійних бар'єрів» [3; 4].

Серед країн романо-германської правової системи виникнення медіації на професійному рівні, в першу чергу, пов'язано із Німеччиною, де медіація давно та успішно практикується. Слід відзначити, що розвитку медіації у цій країні, жодним чином не заважала тривала відсутність спеціалізованого закону про медіацію. Спеціальний Закон «Про медіацію» з'явився у Німеччині лише у 2012 році. Вважаємо, що він став логічним продовженням імплементації Директиви №2008/52/ЄС Європейського Парламенту «Про деякі аспекти посередництва (медіації) у цивільних та комерційних справах».

Відзначимо, що Директива розповсюджувала свою дію на транскордонні спори держав-членів, але не виключала того, що держави-члени можуть застосовувати її положення до процесів медіації всередині своїх держав (п. 8 Директиви) [5].

Проте до моменту прийняття спеціального Закону та норми щодо медіації у законодавстві Німеччини були присутні положення про медіацію, зокрема, у цивільно-процесуальному, сімейному законодавстві, в окремих нормативно-правових актах федеральних земель. Наприклад, у §135 Закону «Про провадження з сімейних справ і справ добровільної юрисдикції» зазначено, що суд може зобов'язати подружжя отримати консультацію про медіацію (посередництво) або інші засоби альтернативного вирішення спору. Разом з тим до прийняття спеціалізованого Закону «Про медіацію» у Німеччині існувала практика проведення медіації суддями, які називалися суддями-медіаторами [6].

Першою формою медіації у Німеччині стала медіація щодо правопорушників та потерпілих, яка отримала розвиток і знайшла визнання, як у теорії, так і на практиці у сфері посередництва [7]. Перші експериментальні програми у цьому напрямку у Німеччині почалися у 1985 році щодо неповнолітніх. На даний момент часу в країні нараховується більше 400 таких програм. Отже, як бачимо, Німеччина є однією з розвинених держав із романо-германською правовою системою, яка має багатий позитивний досвід для впровадження його в Україні.

Як і в багатьох європейських країнах у Франції медіація почала відроджуватися на початку 1970-х років. На відміну від німецької моделі у Франції поняття «медіація» має більш широке розуміння і пов'язане із використанням державних повноважень у випадках прийняття участі третіх осіб в управлінні конфлікті. З самого початку підготовка медіаторів у Франції була сферою діяльності посередницьких організацій здебільше у сфері сімейної медіації, медіації жертв, а також постраждалих від дій злочинців. Так наприкінці 1980-х років курси з навчання медіації не перевищували 30 годин. На даний момент часу кількість годин поступово збільшилася і може перевищувати 500 годин для отримання державного диплому з сімейної медіації та ступеня магістра права в області медіації.

У контексті нашого дослідження буде доречним відзначити, що на відміну від англосаксонських країн органи медіації у Франції не приділяють особливого значення процедурі акредитації медіаторів, однак видають перевагу дипломам медіаторів, які видані університетами або крупними посередницькими компаніями.

На відміну від вище зазначених нами країн романо-германської системи права у деяких країнах англосаксонської правової системи, зокрема в Австралії, відсутні обов'язкові вимоги щодо акредитації або підготовки медіаторів – у сфері акредитації та навчання медіаторів задіяна велика кількість різноманітних та незалежних одна від іншої організацій. Відсутні

єдині державні вимоги щодо організацій-провайдерів медіативних послуг, у тому числі до їх організаційно-правової форми. У межах цієї країни та згідно із чинним законодавством Австралії медіатори мають право працювати на індивідуальній основі.

Натомість у Німеччині – країні з романо-германською системою права, як і в Австралії, медіатори не підпадають під державне регулювання і, як наслідок, стилі медіації у цих країнах також відрізняються. Сьогодні тенденції у Німеччині вказують на можливий розвиток стандартів акредитації і практики медіації в залежності від певної сфери, де вона застосовується.

Сполучені Штати Америки мають свою історію розвитку медіації. За загальним правилом прийнято вважати, що 1976 рік є початком впровадження альтернативних способів вирішення спорів, оскільки саме тоді проявився взаємозв'язок цих методів із судовою системою США. У 1976 році відбулася конференція, на якій деякі судді сказали «повинен бути знайдений кращий спосіб вирішення спорів, ніж суд» [8, с. 27]. У той же час гарвардський професор Френк Зандер ввів поняття «суду з безліччю дверей», тобто коли суд може запропонувати сторонам не тільки судове слухання, а й інші підходи, такі як медіація або арбітраж. На сьогоднішній день процедура медіації в США врегульована єдиним «Актом про медіацію» 2001 року, а також чинним законодавством, яке діє в окремих штатах.

Висновки. Таким чином, на основі аналізу можна констатувати наявність двох моделей медіації: англосаксонської моделі, в рамках якої медіація не знаходить чіткого законодавчого регулювання і єдині вимоги до навчання медіаторів відсутні, і континентальна модель, в рамках якої медіація є процесуальним інститутом, закріпленим в законодавстві поряд з вимогами до навчання медіаторів, акредитації та сертифікації. Корисним у впровадженні зарубіжного досвіду підготовки медіаторів в Україні може стати, зокрема, впровадження у сферу акредитації та навчання медіаторів великої кількості різноманітних та незалежних одна від іншої організацій; введення медіації як засобу допомоги подружжю в період розлучення на стадії розірвання шлюбу; введення постійного курсу медіації для здобувачів вищої освіти у вищих навчальних закладах.

Література

1. Подковенко Т.О. Інститут медіації: зарубіжний досвід та українські перспективи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Випуск 1. С. 26-31.
2. Скаун О.Ф. Теорія держави і права: підручник. Пер. з рос. Х.: Консум, 2001. 704 с.
3. Metzger T., «Mediation im Nachbar-, Miet- und Verbraucherrecht», in S. Breidenbach & M. Henssler (eds.), *Mediation für Juristen: Konfliktbehandlung*